

ფარიბა ვაფის ბრმა და
თვალებილი ჩიტები

FARIBA VAFI'S BLIND AND
SIGHTED BIRDS

მზია ბურჯანაძე
Mzia Burjanadze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ფარიბა ვაფი, გენდერული თემატიკა,
ემანსიპაცია.

Keywords: Fariba Vafi, gender issue, emancipation.

ფემინისტური თემა, ე.წ. ქალის საკითხი, დღესდღეობით გენდერულ პრობლემად ცნობილი მთელ მსოფლიოში, პატრიარქალურ აღმოსავლეთში უფრო გვიან მოექცა საზოგადოებრივი ინტერესის არეალში, ვიდრე დასავლეთში, თუმცა დაახლოებით იგივე გზა განვლო და დღევანდელ დღემდე მოვიდა. დღეს გენდერულმა საკითხმა სხვა დატვირთვა შეიძინა. გაჩნდა ახალი კითხვები: რა მოიტანა ემანსიპაციამ, როგორ განვითარდა ეს პროცესი და მიიღო თუ არა ქალმა ყველაფერი ის, რისთვისაც იბრძოდა?! არანაკლებ საინტერესოა, რა მისცა ამ მონაპოვარმა მამაკაცს, როგორც გენდერული ბალანსისა თუ დისბალანსის მასკულინურ ნაწილს?! რა ერგო მემკვიდრეობად მას პატრიარქალური სინამდვილიდან და რამდენად შეიცვალა მისი ცნობიერება?!

ვფიქრობ, თანამედროვე საზოგადოებისთვის (ისევე, როგორც ლიტერატურისთვის) საინტერესო კვლევის საგანს წარმოადგენს გენდერული ბალანსის აღდგენის თუ ახლებური დისბალანსის შექმნის პრობლემა. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ემანსიპაციის მონაპოვრების სიღრმისეული გააზრება.

თანამედროვე ირანელი მწერლის, ფარიბა ვაფის, რომანი „დასასრულის შემდეგ“ თანამედროვე ირანული საზოგადოებისთვის ბევრ აქტუალურ პრობლემას იტევს, თუმცა ჩემი დღევანდელი მოხსენება მათგან ერთს - გენდერულ პრობლემატიკას - შეეხება. ფარიბა ვაფი სწორედ ამ თვალსაზრისით გახდა პოპულარული თანამედროვე დასავლურ სამყაროში და, ვფიქრობ, საინტერესო იქნება მისი თუნდაც ერთი რომანის ამ ასპექტით განხილვა.

რომანში სხვადასხვა თაობის ქალების ცხოვრება და ამ ცხოვრებისადმი მიმართება ჩანს. უფროსი თაობის წარმომადგენელი - როიასა და ფათემეს დედა - თავს „ბრმა ჩიტს“ უწოდებს. „დარწმუნებული იყო, რომ ბრმა ჩიტია. ამბობდა, არ ვიცი, ან როდის გავთხოვდი და ან - რისთვისო“ (ვაფი, 2021: 118).

დროთა განმავლობაში ქორწინებისა და ოჯახური ურთიერთობებისადმი მიმართება შეიცვალა. მომდევნო თაობები თავს ბრმა ჩიტებს აღარ უწოდებენ.

შეიცვალა მათი მოთხოვნები, მიმართება მოვლენებისადმი და, რაც მთავარია, საკუთარი სტატუსისადმი. ქალმა დაინახა, რომ მისი ტყვეობისა და სიბრძნის მიზეზი უსაფუძვლო მორჩილება და ძველ ადათ-ნესებზე დამოკიდებულებაა.

როიას თაობა უკვე დამოუკიდებლობისკენ მიილტვის. ბავშვობაშივე ჩნდება პროტესტის გრძნობა: „არ მინდა, თქვენსავით მხოლოდ ვრეცხო, ჩავიცვა, დავიხურო, გავთხოვდე და ბავშვები გავაჩინო. ყოველ წუთს მლანძღონ, მამცირონ. მე კი, ცხვარივით თავჩალუნულმა, ხმაც არ ამოვიღო და ისე მოვკვდე, რომ ამ ქვეყნისა ვერაფერი გავიგო“ (ვაფი, 2021:32).

როია და მისი მეგობარი ნასრინი თვითგანვითარებაზე და ახალ ცხოვრებაზე ფიქრს იწყებენ. „ჩვენი სახლები და ცხოვრება გვევიწროვებოდა. საკუთარი მდგომარეობისა და გარემოცვის გამო ბუნდოვანი შფოთვა დაუსრულებელ უკმაყოფილებად გადაგვექცა“ (ვაფი, 2021:45).

გოგონები სამსახურს, ანუ ფინანსურ დამოუკიდებლობას, თავისუფლების გზად მოიაზრებენ. სამსახურის შოვნისთანავე „სიტუაციის პატრონებად“ იქცევიან - ოჯახები გაუცნობიერებლად ემორჩილებიან გოგონების ფინანსური დამოუკიდებლობის „ხიბლს“: „(ნასრინს) შეეძლო, ჩადრის ნაცვლად მანტო ეტარებინა და ისე ევლო. მამამისი აღარ იმჩნევდა. დედამისი აღარ მოითხოვდა, სახლის საქმე ეკეთებინა. ძალიან უცბად იქცა თანამედროვე გოგოდ და ოჯახის უფროსად“ (ვაფი, 2021:48).

ფაქტია, ემანსიპაციის მონაპოვრები - უფლებების გათანაბრება, ფინანსური და სხვა სახის დამოუკიდებლობა - აუცილებელი ატრიბუტებია, რომელთა გარეშე თანამედროვე ქალის ცხოვრება არც უნდა მოიაზრებოდეს. მაგრამ მოგვიანებით სხვა საკითხი დგება: ამ პროცესში ხომ არ დაგვეკარგა, ხომ არ გაგვისხლტა რაღაც ძალზე მნიშვნელოვანი?!

ფარიბა ვაფის პერსონაჟებიც, დამოუკიდებლობის, ე.წ. თავისუფლების მფლობელნი, საკუთარი ცხოვრებისა და სულიერების ერთპიროვნული მმართველნი, გაუცნობიერებლად

ეძიებენ წარსულში დაკარგულ ფასეულობებს - მივიწყებულ ქალურ სანწყისა და ქალურ სურვილებს.

აღსანიშნავია, რომ რომანში საინტერესო ფსიქოლოგიურ სახეებად შემოჰყავს ავტორს ქალთა ემანსიპაციის ეპოქის მამაკაცი პერსონაჟები - ნასრინისა და მანზარის შეყვარებულები. აღმოსავლეთის პატრიარქალურ საზოგადოებაში აღზრდილ, მოგვიანებით კი დასავლურ ფასეულობებს ნაზიარებ კაცებში პროგრესული მხოლოდ საუბრებია, ხოლო ქცევით ისინი საუკუნოვანი ადათ-წესებისგან დაავადებული, ძველი ცნობიერების მონებად დარჩენილი, კომპლექსებისგან გამოჭმული ადამიანები არიან. როგორც ჩანს, პატრიარქალური ცნობიერებისგან დახსნა არა მხოლოდ საზოგადოების ფემინურ, არამედ მასკულინურ ნაწილსაც სასიცოცხლოდ სჭირდება, რომ არ დაირღვეს გენდერული ბალანსი და საზოგადოების ნებისმიერი წევრი სასურველ თავისუფლებამდე მივიდეს.

ლიტერატურა:

ვაფი, ფ. (2021), „დასასრულის შემდეგ“. სპარსულიდან თარგმნა მ. ბურჯნაძემ. თბილისი: „ინტელექტი“.

In the patriarchal East, public interest towards gender issues arose much later than in the West. Yet, the East underwent almost similar development in this regard. Currently, the gender issue has acquired a new meaning. Hence, new questions have appeared: How did the process of emancipation develop? Have women achieved what they have been striving for? What was the effect of these achievements on men – the masculine side of gender balance or imbalance?! Has the male mentality changed?!

The issues of restoration of gender balance and the creation of a new imbalance are of great interest for the contemporary society (as well as literature).

In the novel “After the End”, written by a contemporary Iranian female writer Fariba Vafi, the above-mentioned issue is viewed from an interesting angle. The novel describes the lives and attitudes of women of different generations. The representative of the elder generation – Roya’s mother – calls herself a “blind bird”: “She was sure that she was a blind bird. She said she did not know when she got married and why” (Vafi, 2021: 118).

The attitude to marriage and family relationships has changed with time. The younger generation of women no longer view themselves as blind birds.

The attitude to different events and one’s own status has also changed. The women understand that the reasons for their slavery and blindness are unjustified obedience and attachment to outdated rules and customs.

Roya’s generation aspires to independence. From childhood, they have a sense of protest: “I don’t want to be like you: only washing, dressing myself, getting married and bearing children. I don’t want to be offended and humiliated all the time and remain silent and obedient like a sheep. I don’t want to die without being aware of this world” (Vafi, 2021:32).

Roya and her friend Nasrin consider that a job is a way to financial independence i.e. freedom. As soon as they get a job, they become “masters of the situation” – their families are unconsciously “charmed” by the girls’ financial independence: “(Nasrin) could wear a manteaux instead of a chador. Her father did not care. Her mother no longer ordered her to do the housework. Suddenly she turned into a modern girl and became the head of the family” (Vafi, 2021:48).

The achievements of emancipation – equal rights, financial or other kind of independence – are necessary attributes of the life of every contemporary woman. But this gives rise to a new issue: have we missed something important in the process?!

Fariba Vafi’s characters who have achieved the desired independence, i.e. freedom, unconsciously seek for the values lost in the past – the forgotten female essence and feminine desires.

The male characters of the novel are also of interest. They were brought up in the patriarchal oriental society, but later they became acquainted with Western values. Verbally, they express progressive ideas, but their behavior proves that they have preserved the complexes based on age-long customs and traditions and remain slaves of old mentality.

References:

Vafi, F. (2021), „Dasarulis shemdeg“ (Sp'arsulidan targmna M. Burjanadzem), Tbilisi: „Intelekti“. [After the End“ (Translated from Persian by M. Burjanadze). Tbilisi: „Intelekti“].